

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Petri Ribadeneiræ, Societatis Iesv Presbyteri, De
Tribulationibus huius seculi Libri Duo**

Ribadeneyra, Pedro de

Coloniae, 1604

XI. De remedijs quæ impij arripiunt, ad effugiendam tribulationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50340)

LIBER PRIMVS. 69

que grauiſſimam condonaret, tantis ex-
atiatus ſupplicijs? Deus tamen horribi-
liſſimos damnatorum in morte perpe-
tua viuentium cruciatus cernens, nec irā
mitigat, nec minuit, aut alleuiat pœnam.
Ergone crudelis dicendus? minimè: iu-
ſtiſſimus enim iudex eſt, & ſapiētiſſimus
medicus, qui punit noxam quoad durat,
& inurit vulnera quamdiu foētent, & ſa-
niem ac putredinem reddunt.

CAPVT XI.

DE REMEDIIS QV AE IMPII
arripiunt ad effugiendam tribu-
lationem.

CAuſam, ob quam impij nullum
ex tribulationibus fructum perci-
pian, nec conſolationem aut leuamen
aliquod in iſſdem ſentiant, hanc eſſe exi-
ſtimo, quòd nimirum nec debitis in lo-
cis ſolatum quærant, neque infirmitatē
ſuam medico detegentes, veram malorū
ſuorum venam aperiant. Libenter qui-
dem ab ærumnis & moleſtijs liberari vel-
lent, & euadendi media excogitant, ſed
quibus ad effugiendum medijs vtuntur,
iſſdem quaſi laqueis quibuſdam irretiti,
multiplicant noxas, & duplicant pœnas:
angu-

70 DE TRIBVLATIONE

angustijs enim & miserijs circumdati, nō considerant hanc sibi afflictionem de manu Dei immissam, & malorum omnium causam & originem esse peccatum, nec de commissis suis dolentes, emendare vitā cupiunt, vt Deus pœnitētia eorū placatus, remota iā culpa ipsā quoq; pœnam tollat; sed parum de Deo solliciti, nec ea quæ sunt animæ curātes, ex infortunio aliquo tribulationē istā superuenisse arbitrantur, ideoq; falsa quadā opinione imbuti in alijs negotijs se distrahūt & occupant, vt anima externis recreationibus & voluptatibus dedita, nō attēdat ad illud q̄ intus patitur, multò minus sollicitè cogitet, qua ratione spinā interiora transfigentem extrahere possit. Hinc plerūq; videmus impios ægrimonia vel molestia afflictos conuersationem & societate quærere dissolutā, indulgere genio, epulari, cōmessationibus, comœdijs & tragœdijs interesse, alijsq; inanibus se lulis oblectare, vt interea angustia cordis sui obliuiscātur. Verū miseri illi non agnoscunt nec intelligunt, quā ab ijs nihil differant, qui exterius quidem validi ac fortes apparent, intrinsecus autem putredine infecti sunt, quam non nisi mors insperata prodit; nec incongruè stultis & insanis mulieribus cōparātur, quæ putridæ

tridæ interius, forinsecus fūco delinuntur, vel sicut in Euangelio Saluator inq̄t, *Similes sepulchris de albatis, quæ à foris parent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcicia.* Matth. 23.

Inter cæteras plagas, quibus Aegyptij *Exodi 7.* à Domino affligebantur, vna illa erat grauiſſima, conuerſio ſcilicet aquæ in ſanguinem; hanc etſi facillimè pœnitentia & precibus auertere à ſe potuiſſent, obſtinati tamē ac pertinaciter in malitia ſua perſiſtentes, *foderunt per circumitū fluminis aquā vt biberēt,* ſed parū ipsis p̄fuit.

Philistym eò quod arcā Dei cepiſſet, ignominioſiſſima percutiebantur infirmitate, nam *computreſcebant prominentes extales eorum, inierunt q̄ conſilium; & fecerunt ſibi ſedes pelliceas,* ne dolorem hunc nimium ſentirent, non aduertentes vnicum ac ſupremum iſtius pœnæ remediū eſſe, reconciliare Deū, & arcā Domini cū donis & muneribus remittere in locū ſuum. *Spiritus Domini reſeſit à Saul,* propter *1. Reg. 16.* inobediētiā, & *exagitabat eū ſpiritus nequam, à Domino,* & triſtitia & melācholia maxima inuadebat eū, cui benè medicatus fuiſſet, ſi ex toto corde conuerſus ad Dominū delictorū ſuorum veniam imploraſſet, & abſq; dubio Dñs precibus & lachry.

lachrymis eius placatus, diuina sua præsentia exhilarasset animam ipsius. Sed aliud Saul consilium iniens, quæsiuit hominem scientem psallere cithara, vt quandocunque arripuisset illum spiritus Domini malus, psalleret manu sua, & leuius ferret: & refocillabatur quidem Saul, & recedebat ab eo spiritus malus, Dauide ludente, at subticente citharæ sono, continuo ingrauescebat malum eius.

Non hîc immorabor vanitatibus, fallacijs & technis eorum, qui se his vel similibus medijs tribulationibus suis mederi posse existimant, nec recensebo pericula, quæ talibus medijs cõiuncta sunt, ne liberius euagando huiusce materiæ & instituti nostri terminos præteream, nihilominus tamen, quia animaduerto vnum hoc omnibus commune esse remedium, quo aduersus tribulationes, vel ad pellendas atque eludendas ægrimonias suas vtantur, videlicet comedijs, facetijs, spectaculis, ac vanis repræsentationibus assistere, alijsque exercitijs excellentia & honestate Christiana indignis se occupare, proposui paucis declarare, quænam doctissimorum ac præclarissimorum quorundam virorum de prædictis medijs sit sententia.

Sancti

Sancti Patres Spectacula non propterea solum reprehendunt, quia antiquitus ab Ethnicis in honorem falforum Deorum instituta sunt; verum multo magis, quia supremus ille Deorum Deus multipliciter iisdem ad iracundiam lapsus, boni mores corrumpuntur, ipsa quoque disciplina & reipublicæ status destruitur.

S. Episcopus & Martyr Cyprianus: *Lib. de Spect.*

Hæc, inquit, etiamsi non essent simulachris dicata, obeunda tamen non essent Christianis Spectacula; quoniam & si non haberent crimen: habebant in se & maximam, & parum congruentem fidelibus vanitatem. Nam cum mens hominis ipsa ducatur, quid faciet, si habuerit exemplam naturæ? quæ sponte corrumpitur, quid faciet, si fuerit impulsus? Idem alio in loco dicit: Cœuerte hinc vultus ad diuersa Spectacula non minus pœnitenda contagia: in theatris quoque conspicies, quod tibi & dolori sit & pudori. Cothurnus est tragicus prisca facinora carmine recensere: de patricidis & incestis horror antiquus, expressa ad imaginem veritatis actione replicatur, ne seculis transeuntibus exoleat, quod aliquando commissum est. Admonetur ætas omnis auditu, fieri posse, quod factum est. nunquam æui senio

Lib. 2. Epi. epist. 2.

D

delicta

delicta moriuntur, nunquam temporibus crimen obruitur, nunquam scelus obliuione sepelitur, exempla fiunt, quae esse iam facinora destiterunt. Tum delectat in mimis turpitudinum magister, vel quid domi gesserit, recognoscere, vel quid gerere possit audire. Adulterium disciscitur, dum videtur; & lenocinante vitia publicae auctoritatis malo, quae pudica fortasse ad spectaculum matronae processerat, de spectaculo reuertitur in pudica. Adhuc deinde morum quantalabes, quae probrorum fomenta, quae alimeta vitiorum, histrionicis gestibus inquinari? quam crescunt & multiplicantur impietates? Haec ipsa D. Cyprianus verba sunt, qui in initio libri quae de spectaculis inscripsit, conqueritur esse inter Christianos vitiorum assertores blandos, & indulgentes patronos, praestantem vitijs auctoritatem, & dicentes spectacula exerceri, & à quolibet spectari posse à animi remissionem. Nam eo usque, inquit S. Martyr, enervatus est ecclesiasticae disciplinae vigor, & ita omni languore vitiorum praecipitatur in peius, vt iam non vitijs excusatio, sed auctoritas detur.

Lib. 6. sua

137. tit. c. 20.

Laetantius etiam sexto suarum institutionum libro, ait: Quid de mimis loquar corruptelarum praefertibus

scip

disciplinam? qui docent adulteria dum fingunt, & simulatis erudiunt ad vera? Quid iuvenes, aut virgines faciant, cum hæc & fieri sine pudore, & spectari libenter ab omnibus cernunt? Admonentur utique, quid facere possint, & inflammantur libidine, quæ aspectu maximè concitatur: ac se quisque pro sexu in illis imaginibus præfiguratur: probantque illa, dum rident, & adhærentibus vitijs, corruptores ad cubicula reuertuntur: nec pueri modo, quos præmaturis vitijs imbuti non oportet, sed etiam senes, quos peccare iam non decet, in talem vitiorum semitã dilabuntur. Hæc Lactantius.

B. Chrysostomus diuersis in locis diuersa spectaculis nomina tribuit; nam & recipit pestes, & fontes ac scaturigines malorum omnium, cathedram pestilentia, scholam incontinentia, fornacem Babylonis, festum diaboli, inuentum denique Sathanæ appellat ad corrumpendũ & destruendũ genus humanum. In theatro enim, inquit, risus, turpitude, pompa diabolica, effusio, insumptio temporis, & expensio dierũ inutilis, concupiscentia absurda præparatio, adulterij meditatio, scortationis gymnasium, intemperantia schola, adhortatio turpitudinis, occasio risus, turpitudinis exempla.

*Hom. 69.
sup. Mat.*

*Hom. 2. in
psal. 118.*

*Hom. 6.
sup. Matt.*

*Hom. 42.
in Acta.*

Hom. 3. de
David &
Saul.

76 DE TRIBVLATIONE

Magna mala theatra efficiunt ciuitati-
bus, magna, & neque hoc scimus quam
magna. Et alibi. Si Saluator nos docet:
Qui viderit mulierem ad concupiscendā
eam, iam moechatus est eam in corde
suo. Quod si mulier spontē ac fortē in fo-
ro obuia, & neglectius cultā sæpenumē-
rō curiosius intuentem cepit ipso vultus
aspectu: isti qui non simpliciter neq; for-
tuito, sed studio, & tanto studio, vt eccle-
siam quoque contemnant, & hāc gratia
pergunt illuc, ac totum ibi desidētes diē,
in facies foeminarum illarum nobilium
defixos habent oculos, qua fronte pote-
runt dicere, quod eas non viderint ad cō-
cupiscendum? vbi verba quoque accē-
dunt fractā lasciuāq; vbi cantiones me-
reticiae, vbi voces vehementer ad volu-
ptatem incitantes, vbi stibio picti oculi,
vbi coloribus tinctæ genæ, vbi totius
corporis habitus fucorum impostura
plenus est, aliaque insuper multa denoci-
nia ad fallendos inescandosq; intuentes
instructa; vbi socordia spectantium, mul-
taq; confusio, & hinc nascens ad lasciu-
am exhortatio, tum ab ijs qui spectaculis
interfuerunt, tum ab illis qui quæ vide-
runt in spectaculis, post alijs enarrāt. Ac-
cedunt huc irritamenta per fistulas & ti-
bias, aliaque huius generis modulatio.

in

in fraudem illiciens, mentisque robur e-
molliens, ac meretricum insidijs delecta-
tione preparans illic. desidentium ani-
mos, efficiensque vt facilius capiantur.
Etenim si hinc, vbi psalmi, vbi diuinorum
verborum enarratio, vbi Dei metus, mul-
taque reuerentia, frequenter ceu latro
quispiam versutus clam obrepit concu-
piscencia, quomodo qui desident in the-
atro, qui nihil sani, neque audiunt, neque
vident, qui vndique obsidionem patiun-
tur per aures, per oculos, possint illam
superare concupiscenciam? Hucusque S.
Chrysostr.

Clemens item Alexandrinus: Prohi-
beantur inquit spectacula & acroamata,
quae nequitia verbisque obscenis & va-
nistemerè profusis plena sunt. Quod e-
nim turpe factum non ostenditur in the-
atris: quod autem verbum impudens non
proferunt, qui risum mouent scurræ &
histriones?

Tertullianus theatrum sacrarium Ve-
neris, & priuatum consistorium impudi-
citiæ nominat, vbi nihil probatur, quam
quod alibi non probatur: & summam e-
ius gratiam spurcitiâ plurimum concin-
natam esse affirmat.

Oportet, dicit S. Basilius, nec oculos
spectaculis, nec vanis praestigiatorum ril.

D 3

●sten-

Lib. 2. pa-
dag. cap. III.

De specta-
culis. c. II. 17.

Hom. de
lect. lib. Cē-

ostentationibus tradere, nec per aures animarum corruptricem melodiam haurire. Hoc enim musicæ genus seruitutis & ignobilitatis fructus parere, præterea libidinum stimulos acueret solet.

D. Augustinus theatra lubricitatis horrea & professionem impietatis publicam vocat, quia nusquam impius in malitia sua magis confortatur, quam si spectaculis frequenter interfuit.

*Psalm. 119.
In Epit. do-
ctri. Christi.*

S. quoque Epiphanius inter reliqua signa quibus Ecclesia Christi à sectarum perditione dignoscitur, vnum illud principium ac principale esse affirmat, quod nimirum adulteria, fornicationes, veneficia, artes magicas & spectacula prohibet ac damnat, ideoque à concilio Constantinopolitano constitutum, vt clerici spectaculis assistentes ab ecclesiastico munere depositi, excommunicentur.

*Lib. 18. E.
Dys. ca. 27.
¶ 41.*

Horum omnium sententijs B. Isidorus, cæteri que antiqui Patres & vera Ecclesiæ lumina assentiunt.

Postremo ne omninò totus in afferendis ac recensendis SS. Patrū testimonijs occupatus videar, vnicam tantummodo Saluiani Massiliensis Episcopi sententiam adiugam, qui vixit ante annos 1100. & ob vitæ ac virtutis suæ meritum Episcoporum Magister appellari consuevit:

De so-

Desolis, inquit, circorum ac theatrorum *Lib. 6. de*
 impuritatibus dico. Talia enim sunt, quæ *provid.*
 illic fiunt, ut ea non solum dicere, sed et-
 iam recordari aliquis sine pollutione nō
 possit. Alia quippe crimina singulas sibi
 ferme in nobis vendicant portiones, ut
 cogitationes sordidæ animum, ut impu-
 dici aspectus oculos, ut auditus improbi
 aures: ita ut cum ex his vnum aliquid er-
 rauerit, reliqua possint carere peccatis. In
 theatris verò nihil horum reatu vacat,
 quia & concupiscencijs animus, & audi-
 tu aures, & aspectu oculi polluuntur. Quæ
 quidem omnia tam flagitiosa sunt, ut et-
 iam explicare ea quispiam atque eloqui
 saluo pudore non valeat. Quis enim in-
 tegro verecundiæ statu dicere queat, il-
 las rerum turpium imitationes, illas vo-
 cum ac verborum obscœnitates, illas
 motuum turpitudines, illas gestuum
 scœditates: quæ, quanti sint criminis,
 vel hinc intelligi potest, quod & relatio-
 nem sui interdiciunt. Nonnulla quippe
 etiam maxima scelera incolumi hone-
 state referentis & nominari, & argui
 possunt, ut homicidium, latrocinium,
 adulterium, sacrilegium, cæteraque in
 hunc modum. Solæ theatrorum im-
 puritates sunt, quæ honestè non
 possunt vel accusari. Adhæc etiam

non minimam hanc mundi pœnam fuisse affeuerat, quòd nimirum spectacula & comœdias exerceri Deus permiserit.

Idem alibi baptizandos olim interrogatos esse dicit, an sathanæ, omnibusque pompis, spectaculis & operibus eius renuntiarent, referendo spectacula inter opera diaboli, tanquã ab ipso excogitata & inuenta, illis autẽ postmodum cessantibus, cessauit pariter & hæc interrogatiõnis formula, quasi minis necessaria.

Nec solum bonos corrumpunt mores, aut reip. disciplinam destruunt inanes istæ repræsentationes; verumetiam homines desidiosos, delicatos, & effœminatõs reddunt; præterea consumuntur proventus & redditus maximi in sustentandis ac nutriendis talium fabularum actoribus, non minus spectatoribus, quã auditoribus suis perniciosissimis. Quamobrem egregij atque inuicti quondam Principes & benè moratæ ciuitates licet fidei lumen non receperint, nullos tamẽ histriones vel circulatores in imperio suo passi sunt. Alij non ignari quantum reip. damnum inferrent, penitus eos proscripserunt. Alij clemẽtiores cæteris tolerauerunt quidẽ, sed vxores & filias ab iisdem arcẽdas esse præceperunt, ipsos etiã scenicos ad eò infames reputabant, vt municipi-

pali

pali eos iure priuarēt, tanquā cōmuni ciuium honore indignos, quōd cū in alijs, tū vel maximē in ipsa Romana vrbe factū fuisse refert D. Aug. Romani, inquit, quamuis iā superstitione noxia premerentur, vt illos deos colerent, quos videbant sibi voluisse scenicas turpitudines consecrari, suētamen dignitatis memores ac pudoris, actōres taliū fabularū nequaquā honorauerunt, more Græcorū, sed sicut apud Ciceronē idem Scipio loquitur: Cum artē ludicram scenamq; totam probro ducerent, genus id hominū non modò honore ciuium reliquorū carere, sed etiā tribu moueri notatione censoria voluerunt. Atq; ideò Censores ipsi sēpissimē theatra prosternere decreuerunt, vt testatur Tertullianus. Denique Lib. 2. de Ciuit. Dei cap. 13.

Cypria. ab Eucratio interrogatus an ad 10. communionē fideiū admittēdus foret, qui quidem ipse comœdias nullas exercebat, tamen alijs insinuaret, quod malè didicisset, respondit: Nec maiestati diuinæ, nec Euangelicæ disciplinæ congruere, vt pudor & honor Ecclesiæ tam turpi & infami cōtagione fœdetur. Ex supradictis colligimus, quā seuerè magistratū olim in comœdos & tragedos animaduerterint, & quātū studuerint impedire ea quæ vel moribus bonis contraria viriles

D § animos

Lib. 2. de
Ciuit. Dei
cap. 13.

Lib. 1. Epi.

animos effœminarent, vel gloriosum Christianitatis titulum aliqua ignominia macula obscurarent. Sed fortè mihi quispiam obiecerit, politiam honestam populo concedere recreationē, eò quod sine illa nemo absq; tædio viuere possit. Ad hoc respondeo, non eā recreationem honestam esse dicendā, quæ perniciose bonis moribus, non sine dedecore atque grauiſſima Dei offensione, qui verus protector est & cōseruator regnō, deijcit atq; eneruat virile robur. Institui possunt exercitia alia maiorem in se delectum habentia, & plebi ac reip. vtiliora, labores scilicet, occupationes, & opera militaria, quæ viros cūprimis decet, & in hoc bellorum turbine magis necessaria sunt.

Et quamuis virtus hominis finita atque limitata cōtinuò grauib; negotiis occupari nō possit, sed remissione & honesta quandoq; recreatione indigeat, & (sicut Aristoteles & D. Thomas asserunt) scire alios recreare cū mediocritate vel mēſura, quā nobis ratio præſcribit, actus sit virtutis, Eutrapelia, latinè iucunditas nuncupatus: sciendū tamen, etiam alibi. Thomā docere peccatū esse grauiſſimū, in similibus recreationibus verbis ac gestibus vti lasciuis, & nimium eis frena relaxare, quæ non nisi sal quoddam

Lib. 2. Ethic.

c. 8. 2. 2. q.

168. art. 2.

corporis esse deberent, nec quicquam in illis agendum dicendum uideforet, quam quod loco, tempori, & personæ se recreantis conueniret. Hanc ego sequēdo doctrinam fieri posse dico, ut honesta & pia exhibeantur ab ijs qui moribus incommodare nescientes, honestæ se recreationi at commodare sciant; repræsentationes autem istas in reip. vergere ruinam, quæ à viris & foeminis dissolutis exhibentur, rebusq; spiritualibus turpia atq; lasciuia miscentes, maximo sunt detrimento virtuti, & christianæ repugnant dignitati. Nam si *corrumpunt mores bonos colloquia mala*, ut inquit Apostolus, quid *1. Cor. 15.* nō dāni inferent actus isti sordidi, & inhonestæ repræsentationes, præsertim cū visus acutior sit auditu, & plus animo noceat q̄ videtur, q̄ quod auditur? Aut qua fronte quisquā spectacula vel theatra excusare & defendere conabitur, in quibus & cōcupiscētijs animus, & auditu aures & aspectu oculi polluūtur. Quod *Eccl. 9.* si Spiritus S. vetat ac phibet ne oculos in aliq̄ mulierū leuiū, & dissolutarū cōijciamus, nisi laqueis eius irretiri, si adhortatur etiam ne saltatrices spectemus, aut ad voces & cātilenas earundē attendamus, nisi nosipos perdere voluerimus, quis eius crit audaciæ & arrogantiae, qui se

24 DE TRIBVLATIONE

in tam euidenti periculo, securum & ab
omni malo immunem arbitrabitur me-
dus inter flammam infernales constitu-
tus?

Cum igitur mulieres scenicæ hone-
statem precio postponentes plerumque
fucata, lasciuæ, & dissolutæ sint, perque
corporis gestus, & ornatos habitus, per
voces item & dulces cantus homines al-
lectos Syrenum more in bestias trāsfor-
mēt, & pœnarum suarum socios habere
desiderantes, omnem peccandi præbe-
ant occasionem, non video qua ratione
memorata D. Thomæ doctrina cuiquā
hac in re patrocinari possit, qua non a-
liud declarare & ostendere voluit, quam
nec ipsam comœdiarum repræsentatio-
nem per se peccatum reputari, ac sceni-
corum officium malum atque illicitum
esse, (si enim naturā malum esset, sem-
per detestabile foret, nec alicuius respe-
ctu meliorari posset) sed quia comœdiis
verba inhonesta, impuri & illiciti actus
ab inutrecundis, & perditis hominibus
immiscentur, propter hos aliosque simi-
les excessus, omnes actiones & repræsen-
tationes scenicas meritò reprobari.

Adhæc quoniam in moralibus non
tantus respectus habendus est eorum, quæ
possunt & fieri debent, quā istorum quæ
funt

fiunt, & secundum communem rerum
 exigentiam & consuetudinem absolute
 & necessario facienda sunt; idcirco per-
 spicue satis omnes intelligunt, quid de
 similibus representationum generibus
 dicendum & iudicandum sit, quidue de
 iisdem magistratus constituere & ordi-
 nare debeant. Nam etsi quandoque ma-
 lum aliquod permittatur, vel alterius cu-
 iusdam grauioris mali euitandi causa,
 vel quia non omnino perfecte cognosci-
 mus aut praeuidemus damna & pericula
 inde prouentura, tamen comœdiarum
 & spectaculorum incommoda tot atque
 tanta sunt, vt, secundum B. Chrysofostomi
 sententiam, cognoscere omnia non pos-
 simus. Noui enim circulatores quos-
 dam, qui conuersi ad Domium, & lu-
 mine cœlestis gratiæ illustrati non satis
 enumerare ac deplorare potuerunt mul-
 titudinem & magnitudinem peccato-
 rum, & damna irrecuperabilia, quorum
 ipsi fuerant authores. Sed vt ad eum, à
 quo digressi sumus, locum reuertamur,
 inuestiganda sunt remedia quibus
 vtamur ad percipiendum ali-
 quem ex tribulationibus,
 fructum.